גלגלי הצדק

האם ניתן לקבוע מחיר לנסיעה במונית ללא הפעלת מונה

עו"ד אורי הורשטיין

בחרנו כנושא הכתבה הפעם סוגיה אשר שבה ועולה חדשות לבקרים בענף המוניות, עקב התחרות הגדלה והולכת והמאבק על פלח שוק הנוסעים במוניות, כשישנם מקרים שבהם לא נותנים מקבלי ההחלטות ברמת מנהלי תחנות/חברות וכו' את דעתם למצב החוקי, אלא פועלים כמענה ללחצי השוק, דבר אשר גורר אחריו לעתים כתבי אישום והעמדה לדין, כפי שכבר אירע בעבר, לכן מצאנו לנכון לנסות להבהיר את הסוגיה, למענכם.

לפי הסדר הטוב נבהיר את המצב החוקי: כאשר נוסע עולה למונית על בעל המונית חלה חובה להפעיל מונה. פעולת המונה מתבצעת בהתאמה לקבוע בתקנות ולפיכך פעולה זו מחויבת על פי דין וחריגה ממנה אסורה בהחלט. הכלל הוא שתמיד יש להפעיל מונה בנסיעה עירונית. בנסיעות ביעירוניות יש מחירון אשר מובנה בתוך המונה לפי יעדים שהוגדרו מראש על ידי משרד התחבורה.

בית המשפט קבע כבר במספר גזרי דין כי אין אפשרות לקבל התנהגות לא חוקית זו

בית המשפט פסק כי לא בכדי קבע שר התחבורה חובת הפעלת מונה ולהלן מספר סיבות לכך: ראשית לא ייתכן כי נהגי מוניות ו\או תחנות מוניות יקבעו על דעת עצמם מחירי נסיעות ללא כל בקרה, שהרי זו תפקידו של המחוקק.

שנית בהפעלת המונה מובטח לנוסע כי לא ייגבו ממנו מחיר נסיעה הגבוה מהקבוע בתקנות. בכך המונה משמש כמעיין מפקח למניעת גביית מחירים מופקעים. נכון הוא שבמקרים רבים מרוויח הנוסע אם 'המחיר האחיד' נמוך מהמחיר שהיה מראה המונה. אך יש גם מקרים הפוכים והנוסע לא יכול לבקר זאת.

שלישית המונה משמש גם כמכשיר המבקר על פעולת ההסעה במונית. כך למשל במידה ונוסע יהיה מעוניין לתבוע נהג מונית בגין גביית מחיר מופקע, לא יוכל לעשות זאת ללא המונה.

להלן תקציר פסק דין במשפט שהתקיים בבית משפט לתעבורה בירושלים בפני כב' השופט אברהם טנבויים בעניין:

מדינת ישראל (המאשימה)

נגד

1. מוניות קיון מעלה אדומים בע"מ. (הנאשם)
2. יחזקאל ישראל בעצמו

תקציר:

ביהמ"ש: תחנת מוניות לא יכולה לקבוע מחיר לנסיעה במונית ללא הפעלת מונה

1. האם תחנת מוניות זכאית לקבוע מיוזמתה מחיר אחיד לכל נסיעה בתוך הישוב, וזאת ללא הפעלת מונה?
2. האם תמיד יש להפעיל מונה בנסיעה עירונית?
3. מהו העונש ההולם במקרה של הפרת החוק?

גזר דין:

1. מנהג ישנו במקומותינו (במיוחד בישובים קטנים) על פיו קובעת תחנת מוניות מיוזמתה 'מחיר אחיד' לכל נסיעה בתוך הישוב, וזאת ללא הפעלת מונה. האם ניתן לעשות זאת? המקרה שלפנינו ידגים. תחנות במעלה אדומים ביקשו סכום של 13 ש"ח לכל נסיעה בתוך מעלה אדומים מבלי קשר לאורכה וללא הפעלת מונה.
2. והתשובה לא ולא משום שהדבר נוגד את הדין וההיגיון. אולם, יכולה תחנה להחליט על מחיר מקסימלי אותו תגבה. דהיינו, יכולה התחנה להכריז כי תפעיל את המונה בכל נסיעה אך תפסיק אותו לאחר שיגיע לכ-13 ש"ח, או כי תיתן הנחה עד לסכום זה, זואת יכולה היא לעשות והדבר חוקי.

כב' השופט חשין קבע בפרשת שהרבני (ע"פ 2454/01 עזרא שהרבני נ' משרד התחבורה פ"ד נו(3), 175):

"..אמת נכון הדבר: קביעתם של מחירי נסיעה במונית בידי הרשויות - כך על דרך של הפעלת מונה וכך באישור מחירון שאישר הספקת על התעבורה - נועדה, בראש ובראשונה, למניעתה של הפקעת מחירים. בה-בעת, הרקה מכלי אל-כלי....

יתר-על-כן: כי נכיר בהסכמים "פרטיים" שרשות הציבור לא ראתה, לא בחנה וממילא לא אישרה, דומה כי בעצם הכרה זו עלולים אנו להביא לקריסת ההסדר כולו. אם אין די בכך, עלולים אנו לשקוע בסבך של הצורך להוכיח בכל מקרה ומקרה אם המונה לא הופעל "על פי דרישת הנוסע"; אם המחיר היה או שלא היה מופקע בנסיבות העניין על-אף היעדר אמצעי הבקרה של המונה; ואחריתם של דברים - שמא נאמר: ראשיתם של דברים - בוקה ומבוקה ומבולקה..."

לבסוף צריך גם לזכור את שאלת המיסוי. אם המחיר קבוע, ישנו חשש ברור כי נהגי מוניות לא

יעפיקו קבלה/חשבונית על הנסיעה. הדיווח של הרשויות יהיה בעייתי והדברים ברורים. אכן מטרת המונה איננה למנוע מנהג לא אמין להתחסק מתשלום מיסים. אך בית המשפט יושב בתוך עמו ואין להתעלם מכך.

מעבר לכל אלו, הרי אפילו אם המדיניות החוקית הקיימת אינה מניחה את הדעת ואינה מושלמת, הרי בית המשפט אינו יכול ורשאי לשנותה והוא מחויב לפעול בהתאם אליה.

בעניין זה פסק כב' השופט זמיר בבג"צ ברוך אברהם נ' מ"י (בג"ץ 1101/96, 1505 - ברוך אברהם נ' מדינת ישראל ו-5 אח'):

"...בית המשפט אינו מוסמך לבחור בין ההסדרים האפשריים לבעיות התחבורה הציבורית את ההסדר הראוי בין ההסדרים החוקיים. אף אין לבית המשפט מומחיות, נסיון ומנגנון הנדרשים כדי לקבוע מהו ההסדר הראוי , ולאחר מכן לאכוף את ביצועו ולפקח על קיומו לאורך זמן. זהו, על פי הדין, התפקיד של משרד התחבורה. אך הוא, לפי תפקידו וכפי יכולתו, צריך לאזן כראוי בין האינטרסים השונים, ולבחור בפתרון היעיל והצודק ביותר, שייקח בחשבון, בראש ובראשונה, את האינטרס הציבורי בתחבורה תקינה, יעילה וזולה, אך ייתן משקל, במידה הראויה, גם לאינטרסים של הגורמים המעורבים בעניין , לרבות בעלי המוניות. ואם האינטרס הציבורי מחייב הסדר שיפגע בבעלי המוניות, עדיין צריך משרד התחבורה לשקול מהו ההסדר שישרת כראוי את האינטרס הציבורי ועם זאת לא יפגע בגורמים אחרים, לרבות בעלי המוניות, מעבר למידה הנדרשת."

פתרון אפשרי - הפסקת המונה כשהגיע למחיר המוסכם, או מתן הנחה במונה

החוק בעניין מאוד פשוט וברור והדרישה חד משמעית- יש להפעיל מונה בכל נסיעה. עם זאת, ניתן לחשוב על פתרונות שגם יאפשרו את הדרישות החוקיות וגם ישרתו את קהל הנוסעים. אפשר לתת מעין 'מחיר אחיד' לנוסעים בלי לפגוע בדרישת החוק.

הפתרון הפשוט הוא כי בעל מונית יפעיל את המונה בתחילת הנסיעה ויפסיק אותו כאשר מגיע הוא ל 'מחיר האחיד'. אם לא הגיע מחיר הנסיעה למחיר האחיד, ישלם הנוסע את המחיר הנמוך יותר. אם הגיע המחיר למחיר האחיד, יפסיק הנהג את המונה והנוסע ישלם את המחיר האחיד.

בנוסף עניין כי קיימת במונה אפשרות לנהג לתת הנחה לנוסע. קרי, למרות שמחיר המונה מראה על סכום גבוה יותר, יכול הנהג לתת הנחה. נראה כי לא כל הנהגים והנוסעים מודעים לכך, אך אפשרות כזו קיימת.

אנו מקווים שכתבה זו תסייע לעוסקים בענף להימנע מטעויות שתגרורנה אחריהם בעיות משפטיות.

נסיעה נעימה ובטוחה

- הורשטיין עורכי דין

אין לראות בכתבה זו ייעוץ משפטי מכל מין וסוג שהוא.